

ÜNİVERSİTELİ GENÇLERİN İŞSİZLİK KAYGILARI İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özden Taşğın¹ - Hasan Bozgeyikli² - Emre Emrullah Boğazlıyan³

¹ORCID ID: orcid.org/0000-0001-9576-2865

²ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6762-1990

³ORCID ID: orcid.org/0000-0002-1741-2285

Öz

Bu araştırmanın amacı üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarını cinsiyet ve sosyoekonomik düzey açısından incelenmek ve psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısını yordayıp yordamadığını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir Hacı Bektaş Veli üniversitesinde öğrenim gören ve basit tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle seçilen (%33,6'sı erkek; %66,4'ü kadın) 393 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 4 boyutlu işsizlik kaygısı ölçeği, psikolojik dayanıklılık ölçeği ve araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Veriler çözümlenirken Betimsel istatistiklerin yanı sıra t testi, f testi, Pearson korelasyon tekniği ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları kadın öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin erkek öğrencilerden, erkeklerin psikolojik dayanıklılığının ise kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının sosyo ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca çevre ve sosyal baskı ile niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutlarında orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan psikolojik dayanıklılık ile işsizlik kaygısının dört alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki gözlenirken, psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısının alt boyutlarını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ilgili literatür çerçevesinde tartışılarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik kaygısı, psikolojik dayanıklılık, üniversite öğrencileri, cinsiyet

1 Doç. Dr., Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Nevşehir
E-posta: otaskin@nevsehir.edu.tr

2 Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayseri
E-Posta: hbozgeyikli@erciyes.edu.tr

3 Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayseri,
E-Posta: emre.bogazliyan@outlook.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN UNIVERSITY STUDENTS' UNEMPLOYMENT ANXIETY AND THEIR PSYCHOLOGICAL RESILLIENCE

Özden Taşğın - Hasan Bozgeyikli - Emre Emrullah Boğazlıyan

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the unemployment anxiety and psychological resilience of university students in terms of gender and socioeconomic level and to determine whether psychological resilience predicts unemployment anxiety. The study group consisted of 393 students (33.6% male, 66.4% female) selected by simple random sampling method at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. 4-dimensional unemployment anxiety scale, psychological resilience scale and personal information form developed by researchers were used as data collection tools in the study. When the data were being analyzed; T test, F test, Pearson correlation technique and regression analysis were used as well as descriptive statistics. The results of the research showed that female students' unemployment anxiety levels were significantly higher than male students while male psychological resilience was significantly higher than female ones. Moreover, the psychological resilience of students did not differ by the socioeconomic level. In addition, it was found that environmental, social pressure, qualitative knowledge and skill deficit subscales have a meaningful difference in favor of the students in the middle socioeconomic level. On the other hand, it was found that psychological resilience was significantly negatively correlated with the four subscales of unemployment anxiety, and that psychological resilience predicted subscales of unemployment anxiety significantly. The results obtained from the research were discussed in the related literature and various suggestions were presented.

Keywords: Unemployment anxiety, psychological resilience, university students, gender

GİRİŞ

İnsanların buldukları sosyoekonomik düzeyden (SED) bir üst sosyoekonomik düzeye geçmelerinde tek meşru yol eğitimidir. Bu durum bireyleri daha üst öğrenim derecelerine devam etme konusunda teşvik eder. Ayrıca yükseköğretim mezunu bireylerin yükseköğretim mezunu olmayan bireylere göre daha iyi iş ve kazançta sahip olmaları da bu görüşü desteklemektedir. Nitekim TÜİK Ağustos 2017 iş gücü istatistiklerine göre lise derecesinin altındaki derecelere sahip bireylerde istihdam oranı %45,6, lise mezunlarında %48,7, mesleki veya teknik lise mezunlarında %58,9 iken yükseköğretim mezunlarında %68,8'dir (TÜİK, 2017). Ancak her ne kadar diğer eğitim düzeyi mezunlarına kıyasla yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları daha yüksek olsa da işsizlik oranları da aynı şekilde yüksektir. 2017 Ağustos verilerine lise derecesinin altındakilerde işsizlik oranı %10,1, lise mezunlarında %12,9, mesleki ve teknik lise mezunlarında %11,7 iken yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranı %14 ile geçmiş yıllara kıyasla önemli düzeyde yüksektir. Bütün bu veriler, işsizlik sorununun, yalnızca iktisadi bir sorun olmadığını; işsizliğin, ekonomik yönü yanında, mevcut eğitim sitemini de içine alan, bireysel, ailevi, toplumsal, kültürel yönleri olan, çok karmaşık bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, işsizlik sorunun kalıcı çözümü, belirtilen boyutların, bu sorunun ortaya çıkmasındaki rollerinin ve önem derecelerinin belirlenmesini önemli hale getirmektedir (Doğan ve Bozgeyikli, 2014). Diğer taraftan mevcut işsizlik oranları, eğitim ve işsizlik arasında olması gereken ters ilişkinin olmadığını göstermektedir. Buna bağlı olarak yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranının önemli derecede yükselmesi doğal olarak üniversite öğrenimi gören gençlerde işsizlik kaygısı gibi önemli bir sorun alanını da ortaya çıkarmaktadır.

İş, özellikle erişkin yaşam döneminde öz-yeterlilik ve öz-saygı gibi benliği düzenleyen işlevler ile kendini gerçekleştirme için olanaklara sahip olunabilecek toplumsal yapı arasında önemli bir köprü oluşturması nedeniyle oldukça önemlidir (Kaya, 2007). Üniversite öğrenimi gören gençlerin mezuniyet sonrasında yaşadıkları toplumsal yapıyla kaynaşmalarında en önemli faktör olan iş bulma konusunda yaşadıkları belirsizlik doğal olarak kaygı yaşamalarına neden olmaktadır. Gençler ve üniversite mezunları arasında işsizlik oranlarının yüksek olmasının yanı sıra üniversite sayılarının hızla çoğalması, yükseköğretim mezunlarının iş gücüne katılım oranının yükselmesi gibi faktörler de üniversitede öğrenim gören gençlerin gelecek kaygısı ve buna bağlı olarak işsizlik kaygılarını da önemli düzeyde yükseltmektedir. Ayrıca iş bulma konusunda binlerce gençle rekabet edebilecek düzeyde kendilerini yetiştirmenin önemini giderek kavranması, işgücü piyasasındaki deneyim, işsizlik ve işe karşı algılamalar, işsizlik kaygı düzeyinin daha

da artmasına neden olmakta, işsizlik, hata ve beceriksizlik ya da utanç kaynağı olan bir kusur gibi değerlendirilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009). Nitekim yüksek işsizlik oranlarının gençler üzerinde çeşitli fiziksel, sosyal ve psikolojik sorunlara neden olduğu bilinmektedir (Bjarnason ve Sigurdardottir, 2003). Bir toplumun geleceğinde önemli ve etkin roller oynayacak elit bir sosyal grubu oluşturan üniversiteli gençlerin daha mezun olmadan yaşadıkları bu kaygı önemli bir toplumsal sorunun yanında ruh sağlığı açısından da önemli etkileri olan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Birey yaklaşmakta olduğunu hissettiği bir tehlikeden dolayı tedirginlik ya da endişe duymaya başladığında, aslında yaşadığı duygu kaygıdır. İş bulamama beklentisi karşısında genç birey umutsuz ve çaresiz kalabilmekte ve hatta bunalıma sürüklenebilmektedir. İşsiz kalma kaygısı yaşayan genç geleceğinden de ümitsiz ve tedirgin olabilmektedir (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007, Önocak, 2008). Oysaki üniversite öğrencilerinin yaşama ve mesleğe hazırlandıkları bu yıllarda, sorunlarıyla baş edebilen, aktif rol alabilen, olumlu iletişim kurabilen, bireysel ve toplumsal olarak psikolojik sağlığı koruyucu faktörlerin farkında olarak bunları amaçları doğrultusunda kullanabilen bireyler olmaları beklenilmektedir. Sağlıklı bir birey olarak mesleğinde, aile hayatında sağlıklı ilişkiler kurmaları, yaşamdan zevk almaları ve geleceğe umutla bakan bireyler olarak yetişmeleri, hem toplum hem de kendileri açısından önem taşımaktadır (Gürkan, 2014). Bu noktada üniversite öğrenimi sürecinde öğrencilerin kişilik gelişimlerini destekleyecek çalışmaların yapılması önemli görülmekte ve özellikle üniversiteler bünyesinde hizmet veren rehberlik ve psikolojik danışmanlık merkezlerine önemli görevler düşüğü düşünülmektedir.

Üniversiteli gençlerin mezuniyet sonrası iş bulma konusunda yaşamaları muhtemel sorunların onlarda henüz öğrenim sürecinde oluşturduğu kaygı önemlidir. Bu açıdan gençlerin karşı karşıya kaldıkları ciddi uyum ve gelişme tehditlerine ve zor yaşam koşullarına rağmen başarılı bir şekilde normal işlevselliğe dönebilme olarak tanımlanan (Masten, 2001) psikolojik dayanıklılık düzeylerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Psikolojik dayanıklılık genel olarak bir başarı veya uyum sağlama sürecini ifade eder (Hunter, 2001). Diğer açıdan psikolojik dayanıklılık, zor yaşamsal tecrübeler karşısında kişinin kendisini toparlama gücü (Garmezy, 1991) veya değişimin ya da felâketlerin başarılı biçimde üstesinden gelme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır (Wagnild ve Young, 1993).

Psikolojik dayanıklılık, karşı karşıya kalınan risklere rağmen başarmayı sağlayan birçok kişisel nitelikleri içermektedir. Bazı araştırmacılar psikolojik dayanıklılığın doğuştan gelen bir özellik olmaktan çok öğrenme ile kazanılan bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bazı kişilerin psikolojik dayanıklılığa katkıda bulunan sosyal eğilimlere fiziksel çekicilik gibi ya da genetik

eğilimlere sahip oldukları öne sürülmüş olsa da, psikolojik olarak dayanıklı bireylerin özelliklerinin birçoğu öğrenmeyle de kazanılabilmektedir (Öğül-müş, 2001). Gürkan'a (2006) göre şimdye kadar yapılan çalışmalar; psikolo-jik dayanıklılığın cinsiyet, zaman, mekân, yaş ve kültür kadar bireyin yaşadığı farklı koşullara bağlı olarak da değişen çok boyutlu bir özellik olduğunu gös-termiştir. Bunun yanı sıra psikolojik dayanıklılıkla ilgili özelliklerin hem do-ğuştan getirilmiş hem de çevre tarafından şekillendirilebilen ve desteklen-mesi gereken özellikler olduğu da vurgulanmaktadır. Bu anlamda hem birey-sel hem de dışsal faktörler önem arz etmektedir (Gürkan, 2006). Bireyin ki-siliğinin bir parçası olan psikolojik dayanıklılığın geliştirilebilir bir özellik arz etmesi noktasında hem ailelere, hem okullara, hem de topluma önemli roller düşmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yoğun işsizliğin yaşandığı koşullarda üniversite son sınıf öğrencilerinin yaşadıkları işsizlik kaygısı düzeyi ile psikolojik dayanık-lılık düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bunun yanı sıra üniversite öğ-rencilerinin işsizlik kaygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet ve SED değişkenleri açısından farklılaşma durumunu tespit etmektir. Bu amaçla araştırmada cevabı aranan sorular şu şekilde belirlenmiştir

1. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıkları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmak tamıdır?
2. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıkları SED'lerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmak tamıdır?
3. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıkları işsizlik kaygısını an-lamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmadan elde edilen bulguların, öğrencilerin sağlıklı bir birey olarak mesleğinde, aile hayatında sağlıklı ilişkiler kurmaları, yaşamdan zevk almaları ve geleceğe umutla bakan bi-reyler olarak yetişmelerine yönelik önemli katkılar sağlayacağı düşünül-mektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet ve SED'lerine göre incelenmesinin yanı sıra psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını test etmek amaçlandığından, araştırmanın yöntemi betimsel tarama modeli olarak belirlenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde Nevşehir Hacı Bektaş Veli üniversitesinde öğrenim gören toplam 393 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 66,4'ü (261) Kadın, % 33,6'sı (132) Erkektir. Ayrıca katılımcıların %27'si (106 kişi) kendilerini üst SED'de tanımlarken, %52,7'si (207 kişi) orta ve %20,3'ü (80 kişi) alt SED olarak belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada katılımcıların, cinsiyet ve SED düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda yukarıda belirtilen değişkenlerle ilgili kapalı uçlu sorular sorulmuş ve katılımcılardan kendilerine uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği: Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygısı düzeylerini ölçmek amacıyla Tekin (2015) tarafından geliştirilen "İşsizlik kaygısı ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek "İstihdamdaki Daralma Ve İş Gücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi" 9 madde, "Çevresel ve sosyal baskı" 8 madde, Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği" 5 madde ve "Nitelsel olarak bilgi ve beceri eksikliği" 4 madde olmak üzere toplam dört alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte katılım düzeyini belirlemek amacıyla Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği kullanılmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından alınan puan yüksekliği ilgili boyutta yüksek kaygıyı ifade etmektedir. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %47.432 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre "İşsizlik Kaygısı" ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır (Tekin, 2015). Bu çalışma için hesaplanan iç tutarlık katsayıları "İstihdamdaki Daralma Ve İş Gücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi" alt boyutu

için $\alpha=,86$, “Çevresel ve sosyal baskı” alt boyutu için $\alpha=,82$, “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” alt boyutu için $\alpha=,76$ ve “Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutu için $\alpha=,72$ olarak bulunmuştur.

Kısa Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (KPSÖ): Öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerini belirlemek amacıyla Smith ve ark. (2008) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Doğan (2015) tarafından yapıla “Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği” kullanılmıştır. KPSÖ, 5’li likert tipinde bir dereceleme ile derecelendirilen 3 olumlu 3 olumsuz olmak üzere toplam 6 maddelik bir ölçme aracıdır. Ölçekte bulunan ve tersten kodlanan maddeler çevrildikten sonra, alınan yüksek puanlar, yüksek psikolojik sağlamlığı ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerliği kapsamında yapılan faktör analizi sonuçları toplam varyansın % 54’ünü açıklayan tek faktörlü bir yapıda olduğunu, ölçek maddelerine ilişkin faktör yüklerinin ise, .63 ile .79 arasında değişen değerlerde olduğunu göstermiştir. KPSÖ’nün güvenilirliği için hesaplanan iç tutarlık katsayısı,83 olarak bulunmuştur (Doğan, 2015). Bu çalışma için hesaplanan iç tutarlık katsayısı $\alpha=,79$ olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarının cinsiyete göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi, SED’lerine göre farklılaşma durumunu belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bunun yanı sıra işsizlik kaygısı alt boyutları ile psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısı alt boyutlarını yordama düzeyini tespit etmek için doğrusal regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada manidarlık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular yer almıştır. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarının cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin yapılan bağımsız gruplar için t testi analizi sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur

Tablo 1. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarının cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi analizi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	t	p
İstihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi	Kadın	261	30,32	7,40	4,216*	,001
	Erkek	132	26,91	7,89		
Çevre ve sosyal baskı	Kadın	261	25,17	6,74	3,784*	,001
	Erkek	132	22,17	8,60		
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Kadın	261	14,57	3,91	2,951*	,003
	Erkek	132	13,29	4,35		
Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği	Kadın	261	10,85	3,38	2,106*	,036
	Erkek	132	10,06	3,75		
Psikolojik Dayanıklılık	Kadın	261	19,31	4,98	-3,705*	,001
	Erkek	132	21,33	5,14		

*p<.05

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde kadın üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı ölçeği alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının erkek öğrencilerin puan ortalamalarında yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik kaygısının bütün alt boyutlarında gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değerleri kadın ve erkek öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinde ,05 düzeyinde manidar bir farkın olduğunu ifade etmektedir. Bu bulguya göre kadın üniversite öğrencilerinin, istihdam daralması ve işgücü ihtiyacının azalması, çevre ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ve niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutlarındaki kaygı düzeylerinin erkek üniversite öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle kadın üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygıları erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=-3,705$, $p<,05$) gruplar arasında ,05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri kadın öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarının SED'lerine göre farklılaşmasına ilişkin yapılan F testi (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur

Tablo 2. Üniversiteli gençlerin işsizlik kayguları ve psikolojik dayanıklılıklarının SED'lerine göre farklılaşmasına ilişkin F testi (ANAVO) analizi sonuçları

Değişkenler	SED	N	X	Std. Sapma	F	p
İstihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi	Üst SED	106	28,08	7,74	2,178	,155
	Orta SED	207	29,92	7,61		
	Alt SED	80	28,71	7,90		
Çevre ve sosyal baskı	Üst SED	106	22,72	7,54	3,584*	,029
	Orta SED	207	25,06	7,42		
	Alt SED	80	23,73	7,61		
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Üst SED	106	13,98	4,37	1,055	,349
	Orta SED	207	14,41	3,96		
	Alt SED	80	13,67	4,10		
Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği	Üst SED	106	10,29	3,56	8,726*	,001
	Orta SED	207	11,20	3,54		
	Alt SED	80	9,36	3,06		
Psikolojik Dayanıklılık	Üst SED	106	20,49	6,01	1,293	,276
	Orta SED	207	19,60	4,98		
	Alt SED	80	20,35	4,09		

*p<.05

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların SED'e göre farklılaşmasına ilişkin bulgulardan sadece çevre ve sosyal baskı ile niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutlarında ,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Diğer taraftan işsizlik kaygısı ölçeğinin diğer alt boyutlarında ve psikolojik dayanıklılık düzeyinde SED açısından anlamlı bir fark olmadığı gözlenmektedir. Çevre ve sosyal baskı ile niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutlarında ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 3. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygılarının SED'lerine göre farklılaşmasına ilişkin Scheffe analizi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) SED	(J) SED	Ortalamalar arası	
			fark (I-J)	p
Çevre ve sosyal baskı	Üst SED	Orta SED	-2,34122*	,034
		Alt SED	-1,01108	,661
	Orta SED	Alt SED	1,33013	,404
Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği	Üst SED	Orta SED	-,91528	,087
		Alt SED	,92995	,194
	Orta SED	Alt SED	1,84523*	,001

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde çevre ve sosyal baskı alt boyutundaki farkın Üst SED ve Orta SED'deki öğrenciler arasında Orta SED'deki öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre Orta SED'deki öğrencilerin çevre ve sosyal baskı kaygı düzeylerinin Üst SED'deki öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutundaki farkın ise Alt SED ve Orta SED'deki öğrenciler arasında yine Orta SED'deki öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre Orta SED'deki öğrencilerin niteliksel bilgi ve beceri eksikliği kaygı düzeyleri alt SED'deki öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygısı ölçeği alt boyutlarından almış oldukları puanlar ve psikolojik dayanıklılık toplam puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek için bu puanlara uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'de sunulmuştur

Tablo 4'deki korelasyon değerleri incelendiğinde işsizlik kaygısı ölçeği alt boyutlarından alınan puanlar ile psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanlar arasında ,05 düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre psikolojik dayanıklılık yükseldikçe işsizlik kaygısı anlamlı düzeyde düşmektedir. Bununla birlikte işsizlik kaygısı ölçeğinin alt boyutları arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4. Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki

Değişkenler		1	2	3	4
1. İstihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi	r	-			
	p				
2. Çevre ve sosyal baskı	r	,777**	-		
	p	,001			
3. Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	r	,645**	,640**	-	
	p	,001	,001		
4. Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği	r	,522**	,653**	,540**	-
	p	,001	,001	,001	
Psikolojik Dayanıklılık	r	-,444**	-,492**	-,392**	-,435**
	p	,001	,001	,001	,001

*p<.05

Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık ölçeğinden almış oldukları puanların işsizlik kaygısı ölçeğinin istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutu toplam puanını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıklarının istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutunu yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucu

Yordayıcı	B	Std. Hata	Beta	t	p.
(Sabit)	42,571	1,411		30,167	,001
Psikolojik Dayanıklılık	-,670	,068	-,444	-9,795	,001
R=,444 ^a	R ² =,197		F ₍₁₋₃₉₁₎ =95,934		p=,001

a. Bağımlı Değişken: İstihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi

b. Yordayıcı: (Sabit), Psikolojik Dayanıklılık

Tablo 5'deki bulgular incelendiğinde, bağımsız değişken (yordayıcı değişken) olarak analize giren psikolojik dayanıklılığın istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutu puanını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (R=,444, R²=,197, F=95,934, p<,001). Bu bulgu psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanın istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %19,7'sini açıkladığını göstermektedir. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık değişkenine ilişkin t testi sonuçları (β =-,444) psikolojik dayanıklılığın, işsizlik kaygısı ölçeğinin istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutunu negatif yönde ,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir.

Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık ölçeğinden almış oldukları puanların işsizlik kaygısı ölçeğinin çevre ve sosyal baskı alt boyutu toplam puanını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıklarının çevre ve sosyal baskı alt boyutunu yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucu

Yordayıcı	B	Std. Hata	Beta	t	p.
(Sabit)	38,649	1,338		28,893	,001
Psikolojik Dayanıklılık	-,724	,065	-,492	-11,177	,001
R=,492 ^a	R ² =,242		F ₍₁₋₃₉₁₎ =124,917		p=,001

a. Bağımlı Değişken: Çevre ve Sosyal Baskı

b. Yordayıcı: (Sabit), Psikolojik Dayanıklılık

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın çevre ve sosyal baskı alt boyutu puanını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (R=,492, R²=,242, F=124,917, p<,001). Bu bulgu psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanın çevre ve sosyal baskı alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %24,2'sini açıkladığını göstermektedir. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık değişkenine ilişkin t testi sonuçları (β =-,492) psi-

kolojik dayanıklılığın, işsizlik kaygısı ölçeğinin çevre ve sosyal baskı alt boyutunu negatif yönde ,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir.

Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık ölçeğinden almış oldukları puanların işsizlik kaygısı ölçeğinin kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutu toplam puanını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıklarının kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutunu yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucu

Yordayıcı	B	Std. Hata	Beta	t	p.
(Sabit)	20,435	,770		26,529	,001
Psikolojik Dayanıklılık	-,314	,037	-,392	-8,425	,001
R=.392 ^a	R ² =.154		F _(1.391) =70,985	p=.001	

a. Bağımlı Değişken: Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği

b. Yordayıcı: (Sabit), Psikolojik Dayanıklılık

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde, psikolojik dayanıklılığın kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutu puanını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (R=.392, R²=.154, F=70,985, p<,001). Bu bulgu psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanın kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %15,4’ünü açıkladığını göstermektedir. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık değişkenine ilişkin t testi sonuçları (β =-,392) psikolojik dayanıklılığın, işsizlik kaygısı ölçeğinin kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutunu negatif yönde ,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir.

Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık ölçeğinden almış oldukları puanların işsizlik kaygısı ölçeğinin niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutu toplam puanını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıklarının niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutunu yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucu

Yordayıcı	B	Std. Hata	Beta	t	p.
(Sabit)	16,577	,647		25629	,001
Psikolojik Dayanıklılık	-,300	,031	-,435	-9,562	,001
R=.435 ^a	R ² =.190		F _(1.391) =91,439	p=.001	

a. Bağımlı Değişken: Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği

b. Yordayıcı: (Sabit), Psikolojik Dayanıklılık

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde, bağımsız değişken (yordayıcı değişken) olarak analize giren psikolojik dayanıklılığın niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutu puanını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir

($R=,435$, $R^2=,190$, $F=91,439$, $p<,001$). Bu bulgu psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanın niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %19'unu açıkladığını göstermektedir. Bununla birlikte psikolojik dayanıklılık değişkenine ilişkin t testi sonuçları ($\beta=,435$) psikolojik dayanıklılığın, işsizlik kaygısı ölçeğinin niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutunu negatif yönde ,05 düzeyinde anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmadan elde edilen bulgular üniversiteli gençlerin işsizlik kaygısı düzeylerinin cinsiyet ve sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Buna göre işsizlik kaygısı ölçümünde kullanılan ölçeğin "istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi", çevre ve sosyal baskı", kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği" ve niteliksel bilgi ve beceri eksikliği" alt boyutlarında kadın öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Bu bulgu Türkiye'de üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarına ilişkin yapılan diğer çalışmaların bulgularıyla da tutarlık göstermektedir. Tunçsiper, Biçil ve Biçen (2012), Dursun ve Aytac (2009) ve Tekin-Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kadın üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyleri erkek öğrencilerinkinden yüksek bulunmuştur. Kadın üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerinin erkeklerle kıyasla daha yüksek olmasının en temel nedenlerinden birisi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin emek piyasasına girişte etkili olmasıdır. Nitekim TÜİK 2017 Ağustos ayı işsizlik oranlarına göre üniversite mezunu erkeklerde işsizlik oranı %8,6 iken, üniversite mezunu kadınlarda bu oran yaklaşık 2,5 kat daha fazla olup %21,9'dur. Bu oranlar iş piyasasında üniversite mezunu erkeklerin kadınlara kıyasla daha kolay iş bulabildiklerini, kadınların ise iş bulma konusunda güçlükler yaşadıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu durum kadın üniversite öğrencilerinde gözlenen işsizlik kaygısının erkeklerle kıyasla yüksek olmasının en temel nedeni olarak değerlendirilebilir.

Üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin bulgular incelendiğinde ise yine erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri kadın öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir. Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları konusu ilgili literatür çerçevesinde değerlendirildiğinde çok farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Terzi (2008) tarafından

264 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada elde edilen bulgular öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermiştir. Diğer taraftan Oktan (2008) tarafından üniversite sınavına hazırlanan ergenler üzerinde yapılan bir doktora çalışmasında kızların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Benzer bir şekilde Bozgeyikli ve Şat (2014) tarafından öğretmenler üzerinde yürütülen bir çalışmada kadın öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Bununla birlikte bu araştırmada elde edilen bulguya benzer bir şekilde erkeklerin psikolojik dayanıklılıklarının kadınlara kıyasla daha yüksek olduğuna ilişkin araştırma (Yalçın, 2013) bulguları da bulunmaktadır. İlgili literatürde genel olarak ergenlik döneminde psikolojik dayanıklılık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin bulgular bulunmaktayken yetişkinlik döneminde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiş olduğu ifade edilmektedir.

Araştırmada ele alınan diğer bir diğer bir konu üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ve psikolojik dayanıklılıklarının SED'e göre farklılaşma durumudur. SED açısından elde edilen bulgulara göre üniversiteli gençlerin işsizlik kaygısı düzeyleri "çevre ve sosyal baskı" ve "niteliksel bilgi ve beceri eksikliği" alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. "İstihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi" ve "kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği" alt boyutlarında ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bununla birlikte üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de SED açısından anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Bu bulguya göre Orta SED'deki öğrencilerin çevre ve sosyal baskı kaygı düzeylerinin Üst SED'deki öğrencilerinkinden, Niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutunda ise Alt SED ve Orta SED'deki öğrenciler arasında yine Orta SED'deki öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur. Bu bulgu Orta SED'deki öğrencilerin işsizlik kaygısını diğer SED'dekilerden daha fazla yaşadığını göstermesi açısından manidardır. Ayrıca gerek işsizlik kaygısı gerekse psikolojik dayanıklılıkla SED arasındaki ilişkiyi ortaya koyan herhangi bir araştırma bulunmadığı için bu bulgunun önemli önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen önemli diğer bir bulgu da üniversiteli gençlerin işsizlik kaygı düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğudur. Bu bulguya göre, üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılıkları arttıkça işsizlik kaygıları da anlamlı düzeyde düşmektedir yorumu yapılabilir. Üniversite sonrası iş bulma gibi stresli durumlarda bireyin performans, sağlık ve ruh hallerinin olumlu kalmasını ifade eden kişilik özelliği olarak tanımlanan (Bozgeyikli ve Şat, 2014) psikolojik dayanıklılık düzeyinin yükselmesinin olumsuz bir durum olan işsizlik kaygısını azaltıcı bir faktör olarak ortaya çıkması bu anlamda önemli görülmektedir.

Araştırmada elde edilen en temel bulgu ise psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkindir. Bu amaçla yapılan regresyon analizi sonucunda psikolojik dayanıklılığın işsizlik kaygısının dört alt boyutunu da anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık ölçeğinden alınan puanın istihdam daralması ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %19,7'sini, çevre ve sosyal baskı alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %24,2'sini, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %15,4'ünü ve niteliksel bilgi ve beceri eksikliği alt boyutundan alınan toplam puana ilişkin varyansın %19'unu açıkladığı sonucu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık tanımlarının çoğunda bireyin birtakım risk faktörlerine rağmen, koruyucu faktörlerin katkısıyla riskli durumların olumsuz etkilerine karşı iyi uyum sağlaması ve olumlu sonuçlar elde etmesi sonucunda oluştuğu ifade edilmiştir (Sezgin, 2016). Yaşamda karşılaşılan olumsuz deneyimler ve başa gelen felaketler, kişinin psikolojik olarak sağlıklı bir yaşam sürmesinde ve psikolojik sağlamlık göstermesinde risk faktörleri olarak ifade edilmektedir (Kararımak, 2007). Psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek olan kişiler, yaşamlarında ne yapmak istediklerini kolayca belirleyebilirler, problemlerin ortaya çıkmasını engelleyebileceklerine inanırlar ve var olan durumu düzeltmede geçmişine göre daha iyi olabileme gücüne sahiptirler (Florian, Mikulincer ve Taubman, 1995; Aydoğdu, 2013). Bu noktada işsiz kalma durumu üniversite öğrencileri için önemli bir risk faktörü olarak ortaya çıkarken, bir kişilik özelliği olan psikolojik dayanıklılık ise gençleri bu risk karşısında yaşamaları muhtemel kaygıyı azaltma yönünde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları üzerinde gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik olarak şu öneriler sunulabilir: araştırma sonuçlarına göre üniversiteli gençlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arttıkça, işsizlik kaygılarında belirgin bir düşme olmaktadır. Bu kapsamda üniversiteli gençlerin işsizlik kaygılarını azaltma yönünde psikolojik dayanıklılıklarını güçlendirme ve geliştirme çalışmalarının yapılması önemli görülmektedir. Bu yolla gençlerin üniversiteden mezun olduktan sonra iş bulma sürecinde daha sağlıklı karar alma ve kişisel gelişimlerini devam ettirme konusundaki becerileri kazanmaları sağlanabilir. Bunun yanı sıra bu araştırmada ele alınan işsizlik kaygısı ile ilişkili olabilecek diğer kişisel özelliklerin incelendiği araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283 – 299.
- Aydoğdu, T. (2013). Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bjarnason, T. & Sigurdardottir, T.J. (2003). Psychological distress during unemployment and beyond: social support and material deprivation among youth in six northern european countries, *Social Science & Medicine*, 56(5), 973-985.
- Bozgeyikli, H. ve Şat, A. (2014). Öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık ve örgütsel vatandaşlık davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi: Özel okul örneği. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(5), 172-191.
- Doğan, H., Bozgeyikli, H. (2014). İşsizlik sorununa farklı bir bakış açısı: Kariyer Engelleri. II. *Uluslararası İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi Bildiri Kitabı*, 26-27 Kasım 2014, Antalya, 97-105.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Dursun, S. ve Aytac, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Florian, V., Mikulincer, M. ve Toubman, O. (1995). Does hardiness contribute to mental health during a stressful reallife situation? the roles of appraisal and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 687-695.
- Garmezy, N. (1991). Resilience in Children's Adaptation to Negative Life Events and Stressed Environments. *Pediatric Annals*, 20(9), 459-466. <https://doi.org/10.3928/0090-4481-19910901-05>.
- Gürkan, U. (2006). Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürkan, U. (2014). Üniversite öğrencilerinin yılmazlık ve iyilik halinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy*. [Http://Dx.Doi.Org/10.12739/Nwsa.2014.9.1.1c0603](http://Dx.Doi.Org/10.12739/Nwsa.2014.9.1.1c0603).
- Hunter, A. J. (2001). A cross-cultural comparison of resilience in adolescents. *Journal of Pediatric Nursing*, 16(3), 172-179. <https://doi.org/10.1053/jpdn.2001.24180>.
- Kararımak, Ö. (2007). *Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden kişisel faktörlerin incelenmesi: Bir model test etme çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya B. (2007). Depresyon: Sosyo-ekonomik ve kültürel pencereden bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 10(Ek 6), 11-20.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.

- Oktan, V. (2008) Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlımlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Öğülmüş S (2001) Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık. I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, 29-30 Mart, Ankara.
- Önocak, D. (2008). İşsizlik sürecinin bireyler üzerindeki psikolojik ve sosyoekonomik etkileri (Sivas Örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Sezgin, K. (2016). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve dindarlık düzeylerinin incelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194–200.
- Tekin-Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558.
- Tekin, A. N. (2015). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35: 297-306.
- TUİK (2017). İş gücü istatistikleri. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu
- Tunçsiper, B, Bicil, İ. M. ve Biçen, Ö. F. (2012, Kasım). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısına ilişkin tutumları üzerine bir uygulama. Türkiye Ekonomi Kurumu (TEK), üçüncü Uluslararası Ekonomi Konferansı UEK-TEK'de sunulan bildiri*, İzmir. Erişim Adresi: <http://teacongress.org/papers2012/TUNCSIPER-BICIL-BICEN.pdf>
- Wagnild, G. M., & Young, H. M. (1993). Development and psychometric evaluation of the resilience scale. *Journal of Nursing Measurement*, 1(2), 165–178. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2010.05.001>
- Yalçın, S. (2013) İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile stres, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.